

Jumalateenistus Nõos P, 26.09.21 kell 11.00, 17. pühapäeval post Trinitatis

Lektsioonid: Js 1:10–17; Gl 5:22–26

Jutlus: Mk 7:5–13

Laulud: 229 (1–3); 303 (1–4, 5); 226 (1–3); 333 (1–5)

Ja variserid ja kirjatundjad küsisid Jeesuselt: „Miks sinu jüngrid ei käi esivanemate pärimuse järgi, vaid võtavad leiba pühitsemata kätega?” Aga Jeesus ütles neile: „Kui hästi on teist, silmakirjatsejatest, ennustanud Jesaja, nõnda nagu on kirjutatud: „See rahvas austab mind huultega, nende süda on aga minust kaugel. Ilmaaegu nad teenivad mind, õpetades õpetusena inimeste käskimisi.” Te jätate kõrvale Jumala käsu ja peate inimeste pärimust.” Ja Jeesus ütles neile: „Kui osavasti te teete Jumala käsu tühjaks, et aga kindlustada oma pärimust! Mooses ütles ju: „Austa oma isa ja oma ema!” ja „Kes isa või ema sajatab, peab surma surema!”, teie aga ütlete: Kui inimene ütleb isale või emale: „Mis sinul iganes oleks minu käest saada, on korban”, see tähendab: templile pühendatud ohvriand, siis ei lase teie teda enam midagi teha isa või ema heaks, muutes Jumala sõna kehtetuks oma pärimusega, mille te olete pärinud. Ja te teete palju niisugust.”

Seda kirjakohta lugedes või kuuldes tekib võib-olla esmalt küsimus hoopis sellest, miks Jeesuse jüngrid läksid sööma mustade kätega ega järginud hügieeninõudeid.

Reegel pesta käsi võimalikult tihti on ju tänases ühiskonnas tervishoiukriisi tõttu väga nähtavale kohale asetatud. Kui sisenete ükskõik millisesse avalikku suletud ruumi, leiab seal esmalt pudeli käte desinfitseerimiseks ja teil lasub – nüüdseks juba harjumuseks saanud – moraalne kohustus oma käed puhastada veel enne mingeid tegevusi selles ruumis.

Siit võib veel edasi mõelda kristliku ligimesearmastuse terminites. Isegi kui me pole sisemiselt veendunud käte desinfitseerimise otstarbekuses praeguses pandeemia olukorras, siis ristiinimesena teeme seda ju ikka, mõeldes oma ligimese heaolule: võib-olla valmistab meie nähtav käte puhastamata jätmine meeolehärmi meie ligimesele.

Ligimese heaolust lähtuvalt toimiksime aga ka siis, kui meil polekski pandeemiat. Kui sööme kellegagi koos ja meie käed on mustad või jätame mõnel muul viisil korratu ja ebameeldiva mulje, siis kahjustame sellega oma ligimest. See aga näib käivat ju kristlase kohustuse vastu elada võimalikult nii, et teisi oma tegudega mitte pahandada.

Paulus ütleb Rm14:14j – tõsi, küll mitte hügieeni, vaid teatud toitude söömise kohta: „Ma tean ja olen veendunud Issandas Jeesuses, et miski pole ebapuhas iseenesest, vaid on keelatud üksnes sellele, kes arvab midagi keelatu olevat – sellele on see keelatud. Aga kui su vend saab toidu pärast kurvaks, siis sa ei käi enam armastuse järgi. Ära saada hukka oma toiduga seda, kelle eest Kristus on surnud!”

Niisiis on kristlik teha või jätta midagi tegemata juba seetõttu, et mitte kurvastada oma ligimest, kellel on vastupidised veendumused mingite igapäevaelu harjumuste kohta (ma ei räägi siin vaimulikest asjadest, sest nende puhul on oma veendumustega vastuollu minek muidugi küsitav).

Meenutagem ka Martin Lutheri mõtteid kristlase vabadusest. Sisemise inimese poolest on kristlane tõepoolest vaba, sest tema usk Jeesus Kristusesse teeb teda vabaks. Välise inimese poolest aga peaks ta püüdma – täiesti vabatahtlikult ja puhtast armastusest oma Lunastaja vastu – teenida võimalikult kõiges oma ligimest. Sest Kristus teenis inimesi samamoodi.

Ja nõnda, kui kristlane on millestki vaba, siis mitte kohustusest teha häid tegusid, vaid kohustusest teha neid tegusid millegi pälvimiseks. Või siis Lutheri sõnadega („Traktaat kristlase vabadusest“, Ilmamaa, 2012, lk 344): „Me pole usus Kristusesse vabad mitte tegudest, vaid ekslikust arvamusest tegude kohta, see tähendab, rumalast eelarvamusest, nagu võiks tegusid tehes õigeksmõistule lähemale jõuda.“

Nõnda siis oleksid Jeesuse jüngrid võinud kasutada oma seesmise inimese vabadust ja oma käed ära pesta, et mitte ärritada varisere, kes olid lõppude lõpuks ju ikkagi ligimesed! Kuid nende õpetaja Jeesus ei pidanud seda õigeks. Miks siis nii?

Martin Luther kirjutab sellesamas kuulsas traktaadis kristlase vabadusest (lk 345): „Kristlane... võib kohata kangekaelseid, kes harjunule kindlaks jäädes otsekui kuradi rästikud ei soovi kuulata vabaduse tõde, vaid oma tseremooniaid ilma usutagi õigustavad, ette kirjutavad ja peale suruvad. Niisugused olid kunagi juudid, kes ei tahtnud aru saada, kuidas nad võiksid head teha. Sellistele tuleb vastu hakata, kõike vastupidi teha ja neid julgesti häirida – sest muidu langevad veel paljud nende jumalavallatuse ohvriks. Nende nähes võib liha süüa, paastu rikkuda ja teha usu vabaduse nimel muudki niisugust, mida nemad peavad kõige suuremaks patuks. Nende kohta tuleks öelda: „Jätke nad! Nad on pimedad ja juhivad pimedaid.“

Ning seda viimast Jeesus Mt paralleelkirjakoha järgi variseridele ja kirjatundjaile ka ütleb.

Seega käskis Jeesus oma jüngrid juutide söömaaaja eelset puhastusrituaali rikkuda just seetõttu, et juhtida variseride ja kirjatundjate tähelepanu nende ekslikkusele Jumala käskude tõlgendamisel. Ehk teisisõnu, Jeesus ärritas oma ligimesi varisere ja kirjatundjaid just nende endi heaolu pärast, et nad mõistaksid oma viga ja pöörduksid, kui Jumal tahab.

Puhastuskombe vaidlusküsimuselt oli Jeesusel nüüd võimalus edasi liikuda teema juurde, mida ta kõige enam variseride ja kirjatundjate juures taunis – Moosese käskude omakasupüüdliku tõlgendamise juurde.

Jeesus toob siin näiteks 10 käsu neljanda käsu „Sina pead austama oma isa ja ema!“

Juutidel oli pärimus, mille kohaselt võis inimene templile pühendada kogu oma vanemalt saadud päranduse. Sel juhul oli tegemist korbaniga ehk Jumalale pühendatud ohvrianniga. Kõik oleks olnud hästi, kuid seda võimalust hakati ära kasutama ettekäändena vanemate ülalpidamisest loobumiseks. Samas võis templile korbani annetanud isik oma varandust kogu elu kasutada. Nõnda pääses pärandisaaja eetilisest konfliktist, kui ta millegipärast ei soovinud oma vanemaid nende vanaduspäevil toetada.

Jeesus toob sellise inimliku pärimuse näiteks seadusest, millega vormiliselt teenitakse Jumalat, kuid sisuliselt loobutakse teenimast ligimest, antud juhul koguni omaenda vanemaid. Jumala ja ligimese teenimine peab aga käima käsikäes. Ega muidu nimetata Jeesuse käsku oma jüngritele kaksikkäsuks: armasta oma Jumalat üle kõige ja ligimest nagu iseennast.

Selline juutide komme tundub tänapäeva inimesele võib-olla lausa julm: kuidas saab otsida mingeid trikke, et pääseda oma vanemate ülalpidamisest! Samas aga leidub sarnaseid julmusi ka tänapäeval. Ja kui juutidel oli ettekäändeks vähemalt Jumala teenimine, siis tänapäeval sellistel puhkudel ettekäändeid ei otsitagi, rääkimata Jumala teenimisest. Ma ei hakka siin tooma ühtegi näidet, kuid abituid vanapaare ja üksikuid vanainimesi elab meie hulgas palju. Paljudel neist on olemas ka lapsed, kes aga ei leia aega või tahtmist nende eest hoolitsemiseks.

Nõnda võib öelda, et kogu see lugu Jeesuse jüngrite pesemata kätega on Jeesusel mõeldud provokatsioonina.

Kui veelkord tuua paralleele tänapäevaga, siis võib öelda, et tänapäeval on üsna raske inimesi religioossete teemade puhul provotseerida. Siiski on see võimalik. Kui me astume Jumala kaitseks välja seal, kus teda pilgatakse, siis mõjub meie käitumine provokatsioonina ja paneb võib-olla jumalapilkajad mõtlema. Samuti mõjub provokatsioonina see, kui astume välja oma ligimese kaitseks seal, kus seda teised ei tee. Ka see võib meie vastased mõtlema panna.

Siiski on niisugune usuline provotseerimine tänapäeval veel raskem ja võib-olla sama ohtlik. Olgu kasvõi näiteks mõnede kristlasest poliitikute ja riigiametnike vastuseis samasooliste abielule. Kuue aasta eest pandi USA-s Kentucky osariigis üks riigiametnik selle tõttu vangi ja kaks aasat tagasi sattus üks Soome parlamendi liige samasooliste isikute elulaadi avaliku Piibli abil kritiseerimise tõttu politseiuurimise alla.

Need näited toovad veelkord meelde eelnimetatud apostel Pauluse mõtte loobuda oma ligimese mitte kurvastamiseks oma veendumustest. Rõhutasin, et seda võib teha igapäevaelu harjumuste, kuid mitte vaimulike veendumuste puhul. Toodud näited samasooliste abielu või avaliku tegevuse taunimisel tekkinud konfliktidest tulenevad minu meelest konflikti osapoolte erinevast arusaamast selle kohta, mis on ligimesearmastus. Samasooliste jaoks on ligimesearmastus luba elada ise ja lasta ka teisel elada. Nende avaliku tegevuse kritiseerjate arvates aga on ligimesearmastus seotud vajadusega manitseda inimesi mitte vastuollu minema Jumala tahtmisega.

Siin aga tekibki küsimus, kes on sellistel puhkudel sarnased variseride ja kirjatundjatega ning kes Jeesusega meie kirjakohas. Sellele küsimusele on keeruline vastata ja praegu ma seda teha ei oskakski.

Kokkuvõtteks. Kristlastena on meil sisemine vabadus elada nii nagu meile meeldib. Kristus on ju meie pattude eest surnud ja andnud oma Püha Vaimu läbi meie sisemusse usu Jumalasse. Siiski pole meil Jeesuse eeskuju tõttu sünnis oma vabadust tarvitada, sest me peame oma Jumala teenimise ajal mitte ära unustama ka ligimese teenimist. Paulus ütleb 1Kr 9:19–23: „Sest ehk ma küll olen sõltumatu kõigist inimestest, hakkasin ma kõikide orjaks, et võita võimalikult palju ... Ma olen kõigile saanud kõigeiks, et igal juhul mõned päästa. Aga seda kõike ma teen evangeeliumi pärast, et saada selle kaasosaliseks.“

Vahel aga tuleb meil siiski ka evangeeliumi pärast inimestele vastanduda, et neile õpetada Jumala teid. Just nii nagu Jeesus tänases kirjakohas vastandus variseridele ja kirjatundjatele.

Jeesus Kristus teeb meid usus vabaks. Kuid palugem Jumalalt alati äratundmist, kuidas oma vabadust õigesti tarvitada!

Aamen.